

Foreningen Straatag Hybenvej 32 5260 Odense S mail: formand@foreningen-straatag.dk

Bemærkninger til Foreningen Straatags foretræde for Folketingets Kulturudvalg

Tak fordi vi har fået lov til at komme og redegøre for vore synspunkter.

Foreningen Straatag blev stiftet i 1996 og har siden været i konstant vækst og nu blandt de tre største "bygningskulturforeninger" i landet med næsten 1200 medlemmer.

Vi virker for at fremme forståelsen for bygningskulturens betydning generelt og i særdeleshed for den truede bygningskultur i landsbyerne og i det åbne land, og vi samarbejder herom med Landsforeningen for Bygnings- og Landskabskultur, Byfo og Bygningskultur Danmark.

Foreningen indsendte i oktober sit høringssvar til kulturministeriet. Synspunkterne i dette er på de fleste områder sammenfaldende med de andre foreningers, men der er dog nogle punkter, hvor vi føler behov for at understrege nogle særlige problemstillinger og mulige løsninger på disse.

Den planlagte fredningsgennemgang

Vi finder det vigtigt her at understrege de fredede bygningers betydning som en fortælling om danskernes liv og virke gennem århundreder, en fortælling, som både handler om magtens, elitens og den jævne danskers historie. Her skal der være plads til rådhuset, herregården, bondegården, vindmøllen, byhuset på Christianshavn, funkisvillaen o.s.v., og når man skal forstå andelstiden, har kommende generationer også brug for at se, hvordan et andelsmejeri så ud. For ret få årtier siden havde vi flere tusinde. Nu er de borte eller ændret til ukendelighed, bortset fra nogle få, og kun 4 er beskyttet af bygningsfredningsloven. Også disse fire er overgået til andre funktioner – eller tomme, men deres symbolværdi og funktion som markører i landskabet er usvækket. Også købstadshavnenes store pakhusbygninger er ombyggede til kulturhuse, hoteller o.s.v.. De er ikke mere kornmagasiner, men de er ikke desto mindre stadig umistelige elementer i vore havnemiljøer.

Vi hilser naturligvis velkommen, at den fredede bygningsmasse gennemgås og registreres med henblik på en grundig og præcis beskrivelse af bygningernes bærende fredningsværdier, samt at ejerne modtager råd og vejledning gennem udarbejdelse af vejledende handleplaner.

Gennemgangen må ikke have til hensigt at "finde fem fejl" og derefter ophæve fredningen. Det kan vi godt frygte!

Differentieret fredning/beskyttelse

En naturlig følge af foreningens holdning til de allerede fredede bygninger er holdningen til fremtidige fredninger. Vi mener ikke at bygninger i fremragende arkitektur eller byggeskik skal "falde" på mindre væsentlige ting.

Nogle gange kan fredningsværdierne være det arkitektoniske udtryk, hvor det måske er ret underordnet, hvad der er inden i, andre gange kan kulturhistorien være det vigtigste. Undertiden kan det være sjældenheden, eller det enestående på egnen. Vi mener så, at dette også kunne give mulighed for at knytte den økonomiske støtte til netop de kvaliteter, som har begrundet fredningen. Er en bygning fredet på grund af dens ydre, kan skattefradragets ret for vedligeholdelsen således knyttes til den. Er fredningsværdierne præciserede, vil det ikke medføre nogen administrativ belastning. Som reglerne er i dag, kan ejeren af en fredet bygning jo heller ikke medtage udgifter til emhætte, hårde hvidevarer etc. i de fradragberettigede vedligeholdelsesudgifter.

I andre fredede bygninger kan de interiørmæssige værdier være så høje, at der skal bruges håndmedede søm etc., og så skal økonomien naturligvis følge dette.

Vi mener at samfundet på denne måde kan udnytte den i øvrigt alt for beskedne støtte til bygningskulturen på en langt mere effektiv måde, så vi får reddet mere bygningskultur for det samme beløb.

Samfundets støtte til bygningskulturen

Vi mener at "forfald-pr-år-ordningen" er et velfungerende og rimeligt redskab til administration af den skattefradragmæssige del af støtten til bygningskulturen. Men vi finder støtten helt utilstrækkelig, og reelt voldsomt udhulet gennem det sidste årti. Det må ikke glemmes, at bygningsfredningen er erstatningsfri, og at samfundet derfor har en moralsk forpligtelse til at kompensere ejeren for indgrebet i ejendomsretten. Det er jo samfundet, der erklærer bygninger for umistelige og derfor freder dem.

Også de afsatte ressourcer til Kulturarvsstyrelsen er helt utilstrækkelige, hvilket set fra borgerside medfører en ofte urimelig lang sagsbehandlingstid.

De bevaringsværdige bygninger

Vi ved naturligvis, at kommunernes økonomi de fleste steder er yderst anstrengt, men alligevel er der – også mindre kommuner – der kan finde penge til at fortsætte kommuneatlasarbejdet i de "tillagte" kommuner, eksempelvis Nyborg og Svendborg.

Vi finder det bydende nødvendigt, at alle kommuner foretager en registrering af deres vigtigste kulturmiljøer og bevaringsværdige bygninger, som skal med i kommuneplanerne. Vi tror at det kan gøres mere rationelt – og derved billigere – ved at lade være med at spilde kræfter på SAVE-vurderede bygninger med en karakter på dårligere end 4. Specielt i de betrængte landdistrikter er de bevaringsværdige bygningers situation dybt alvorlig.

Landdistrikterne

I det hele taget er landdistrikterne et uhyggeligt stort problem. Det er en dybt tragisk ende på en 5 tusinde år gammel landbrugskultur, hvis kulturmiljøer og bygninger i dag hænger i det yderste af neglene.

Igennem vel 5 årtier har astronomiske beløb fundet vej til byerne igennem en nødvendig bysanering, men tiden burde nu være inde til at tage hånd om landdistrikterne og deres bygningsværdier.

Meget "skrammel" bør ryddes af vejen, og nogle landsbyer bør afvikles med alt, hvad dette ord indebærer. Men der findes også en masse umistelige kvaliteter, både i form af enkeltbygninger og kulturmiljøer .

Landskabet skal ikke tømmes for huse og mennesker! Det er derfor bydende nødvendigt at kvaliteten sættes i højsædet, både til glæde for nutiden og fremtiden.

Foreningen Straatag